

BOLYAI ANYANYELVI CSAPATVERSENY
ORSZÁGOS DÖNTŐ – SZÓBELI (2013. DECEMBER 7.)

3. osztály

Megoldások és pontozási útmutató

1. feladat (2 pont):

Állítsátok párba a rokon értelmű szavakat! (A felsorolt 10 szóból 5 párt alkossatok úgy, hogy mindegyik szó csak egy párban szerepeljen!)

zsugori – kicsinyes
mohó – torkos
makrancos – csökönnyös
módos – tehetős
kivagyi – kevély

Pontozás: Ha minden páros jó, akkor jár a **2 pont**. Egy hibával (tehát ha két páros szavait összekeverik, azaz marad három jó páros) **1 pont** jár. Minden más esetben **0 pont**.

2. feladat (5 pont):

Várnai Zseni *Hull a hó* című versét idéztük, de néhány szavát nektek kell beilleszteni a megfelelő helyre. Egészítsétek ki a verset a dőlt betűs szavakkal, majd válaszoljatok a kérdésekre!

Várnai Zseni: Hull a hó

Hull a hó, hull a hó,
lesz belőle _____,
ráborul a _____,
hogya a fagytól megvédje.

kikelnek
hóbunda
takaró
vetésre

Vastag _____ alatt
kenyérmagvak _____,
_____ ágyban telelnek,
s kikeletkor _____.

puha
alszanak

1. Mely évszakok nem szerepelnek a versben?
2. Mondjatok öt olyan összetett szót, amelyek a *hóbundához* hasonlóan *hó-* előtaggal kezdődnek!
3. Mit ért a költő *kenyérmagvak* alatt?
4. Hány szótagosak a kiegészítendő sorok?

Megoldás, pontozás:

A szavak beillesztve sorrendben: *takaró, vetésre, hóbunda, alszanak, puha, kikelnek*

Ha mind jó: **1 pont**, ha csak egy hiba is van: **0 pont**

1. nyár, ősz   A két évszak helyes megnevezése: **1 pont**
2. Néhány lehetséges példa (természetesen más jó megoldás is elfogadható!): *hóember, hóesés, hógolyó, hólapát, hócipő, hófűvás, hóakadály, hóbagoly, hóbucka, hófehér, hóhányó, hóhatár, hókaparó, hómező, hómunkás, hótörlesz* stb.   5 jó megoldás (ha nincs köztük rossz): **1 pont**
3. elvetett búzaszemek/gabona   **1 pont**
4. 7 szótagosak   **1 pont**

BOLYAI ANYANYELVI CSAPATVERSENY
ORSZÁGOS DÖNTŐ – SZÓBELI (2013. DECEMBER 7.)

4. osztály

Megoldások és pontozási útmutató

1. feladat (2 pont):

Állítsátok párba a rokon értelmű szavakat! (A felsorolt 10 szóból 5 párt alkossatok úgy, hogy mindegyik szó csak egy párban szerepeljen!)

daliás – délceg
rátarti – pökhendi
virgonc – eleven
furmányos – csalafinta
takaros – helyre

Pontozás: Ha minden páros jó, akkor jár a **2 pont**. Egy hibával (tehát ha két páros szavait összekeverik, azaz marad három jó páros) **1 pont** jár. Minden más esetben **0 pont**.

2. feladat (5 pont):

Birtalan Ferenc *Hirdetmény* című verséből idéztünk, de néhány szavát nektek kell beilleszteni a megfelelő helyre. Egészítsétek ki a verset a dőlt betűs szavakkal a tartalom és a központozás figyelembevételével, majd válaszoljatok a kérdésekre!

Birtalan Ferenc: Hirdetmény

FIGYELEM! FIGYELEM!

Tekintettel a hóra,

_____,
erkélyemen

_____, térítésmentesen

_____ a

téli _____!

működik
hidegre
madárétterem
idényjelleggel

1. Mi utal arra, hogy a szöveg hirdetmény?
2. Mit jelent az „*idényjelleggel*” kifejezés?
3. Mit ért a költő „*madárétterem*” alatt?
4. Mondjatok hat olyan összetett szót, amelyek a *madárétterem*hez hasonlóan *madár*- előtaggal kezdődnek!

Megoldás, pontozás:

A szavak beillesztve sorrendben: *hidegre, idényjelleggel, működik, madárétterem*

Ha mind jó: **1 pont**, ha csak egy hiba is van: **0 pont**

1. Az első sor „FIGYELEM! FIGYELEM!” felhívása csupa nagybetűvel, felkiáltójellel **1 pont**
2. időszakosan, csak télen **1 pont**
3. madárétető **1 pont**
4. Néhány lehetséges példa (természetesen más jó megoldás is elfogadható!): *madárdal, madárfészek, madártej, madártoll, madárétető, madárszárny, madárcsőr, madárcseresznye, madárcsicsergés, madáreleség, madárfióka, madárfüttty, madárház, madárijesztő, madárjósolás, madártávlat* stb.
6 jó megoldás (ha nincs köztük rossz): **1 pont**

BOLYAI ANYANYELVI CSAPATVERSENY
ORSZÁGOS DÖNTŐ – SZÓBELI (2013. DECEMBER 7.)

5. osztály
Megoldások és pontozási útmutató

1. feladat (2 pont):

Állítsatok párba az ellentétes értelmű szavakat! (A felsorolt 10 szóból 5 párt alkossatok úgy, hogy mindegyik szó csak egy párban szerepeljen!)

bárdolatlan ↔ kulturált
szófogadó ↔ makrancos
gáláns ↔ zsugori
kapatos ↔ józan
virgonc ↔ bágyadt

Pontozás: Ha minden páros jó, akkor jár a **2 pont**. Egy hibával (tehát ha két páros szavait összekeverik, azaz marad három jó páros) **1 pont** jár. Minden más esetben **0 pont**.

2. feladat (5 pont):

Mentovics Éva *A hóember kívánsága* című versét idéztük, de néhány szavát nektek kell beilleszteni a megfelelő helyre. Egészítsétek ki a verset a dőlt betűs szavakkal, majd válaszoljatok a kérdésekre!

Mentovics Éva: *A hóember kívánsága*

Hatalmas a pocakom,
kint _____ a havon.
Azt _____, hogy kevélyen?
Egy _____ faggyal _____

beérem
ácsorgok
kis
puha
víg
mondod

Mindössze csak az a vágyam:
hóból legyen _____ ágyam.
Jószerencse el ne hagyjon,
_____ orcámra mosoly fagyjon.

1. Milyen rímfajta található a sorok végén?
2. Gyűjtsetek a „*kevély*” szóra legalább három rokon értelmű szót!
3. Az egyik szó két különböző szófaji értékben szerepel a versben. Melyik ez a szó, és mi a két szófaj?
4. Határozzátok meg pontosan a „*legyen*” igealakot! (mód, idő, szám, személy)

Megoldás, pontozás:

A szavak beillesztve sorrendben: *ácsorgok, mondod, kis, beérem, puha, víg*

Ha mind jó: **1 pont**, ha csak egy hiba is van: **0 pont**

1. páros rím (párrím) **1 pont**
2. Lehetséges megoldások: *gőgös, felfuvalkodott, pöffeszkedő, fennhéjázó, dölyfös, pökhendi, önhitt, önelégült, kivagyis, rátarti, hiú, nagyképű, elbizakodott, fölényeskedő, öntelt, beképzelt, fellengzős, fölényes, büszke, hetyke, lekezelő, hányaveti* stb. 3 jó szó, és nincs közte helytelen: **1 pont**
3. fagy: főnév (*faggyal*) és ige (*fagyjon*) A szó és a két szófaj helyes megadása: **1 pont**
4. *legyen*: felszólító mód, jelen idő, egyes szám, 3. személy Helyes megoldás: **1 pont**

BOLYAI ANYANYELVI CSAPATVERSENY
ORSZÁGOS DÖNTŐ – SZÓBELI (2013. DECEMBER 7.)

6. osztály

Megoldások és pontozási útmutató

1. feladat (2 pont):

Állítsatok párba az ellentétes értelmű szavakat! (A felsorolt 10 szóból 5 párt alkossatok úgy, hogy mindegyik szó csak egy párban szerepeljen!)

kulturált ↔ bárdolatlan

szerény ↔ kivagyfi

jámbor ↔ bösz

pilledt ↔ virgonc

kacér ↔ szende

Pontozás: Ha minden páros jó, akkor jár a **2 pont**. Egy hibával (tehát ha két páros szavait összekeverik, azaz marad három jó páros) **1 pont** jár. Minden más esetben **0 pont**.

2. feladat (5 pont):

Sík Sándor *Hó a hegyeken* című versét idéztük, de néhány szavát nektek kell beilleszteni a megfelelő helyre. Egészítsétek ki a verset a dőlt betűs szavakkal, majd válaszoljatok a kérdésekre!

Sík Sándor: Hó a hegyeken

A nyár, a _____ még itt aludt az este.

Reggelre már a _____ az őszi hó megeste.

"Hát ez a nyár is elrepült!" - hallom _____ szavát,

S rezzenve látom _____ az élet-ősz havát.

Ő rámnéz, s látom _____: imádkozik _____

És dérbehajló homlokom végigsimítja lágyan.

magában

anyám

szénaillatos

homlokán

hegyeket

ajkain

1. Értelmezzétek az „élet-ősz” és a „dérbehajló homlokom” kifejezéseket! Mire utalnak?
2. A mássalhangzók kapcsolódásának melyik törvénye érvényesül a következő szavakban?
a) *simítja*   b) *imádkozik*
3. Soroljátok fel a vers összes vegyes hangrendű szavát!

Megoldás, pontozás:

A szavak beillesztve sorrendben: *szénaillatos, hegyeket, anyám, homlokán, ajkain, magában*

Ha mind jó: **1 pont**, ha csak egy hiba is van: **0 pont**

1. „élet-ősz”: az élet alkonya, az öregség; a „dérbehajló homlokom”: deresedő, tehát őszülő homlok, halánték, tehát mindkét kifejezés az öregedésre utal **1 pont**
(mindkettőnél más, hasonló magyarázat is jó)
2. *simítja*: összeolvadás **1 pont**
imádkozik: zöngéesség szerinti részleges hasonulás vagy részleges hasonulás **1 pont**
3. vegyes hangrendű szavak: *szénaillatos, rámnéz, ajkain, imádkozik, dérbehajló, végigsimítja*
Ha mind a 6 szó megvan (a sorrend nem számít), és nincs közte rossz: **1 pont**

BOLYAI ANYANYELVI CSAPATVERSENY
ORSZÁGOS DÖNTŐ – SZÓBELI (2013. DECEMBER 7.)

7. osztály

Megoldások és pontozási útmutató

1. feladat (2 pont):

Állítsátok párba az ellentétes értelmű szavakat! (A felsorolt 10 szóból 5 párt alkossatok úgy, hogy mindegyik szó csak egy párban szerepeljen!)

kezes ↔ szilaj
makulátlan ↔ romlott
töpszli ↔ lakli
gyáva ↔ heroikus
virgonc ↔ pilledt

Pontozás: Ha minden páros jó, akkor jár a **2 pont**. Egy hibával (tehát ha két páros szavait összekeverik, azaz marad három jó páros) **1 pont** jár. Minden más esetben **0 pont**.

2. feladat (5 pont):

Kányádi Sándor *Ballag már* című versét idéztük, de néhány szavát nektek kell beilleszteni a megfelelő helyre. Egészítsétek ki a verset a dőlt betűs szavakkal, majd válaszoljatok a kérdésekre!

Kányádi Sándor: Ballag már

Ballag már az esztendő, vissza-visszanézve, _____ az _____ jó, _____ fűtyörészve.	<i>legényesen</i> <i>vígan</i>
Beéri az öreget s válláról a terhet _____ leveszi, pedig még csak _____	<i>nyomában</i> <i>gyermek</i>
Lépegetnek szótlantul s mikor _____ eljő, férfiasan kezét fog Múlttal a Jövendő.	<i>éjjél</i> <i>öccse</i>

1. Melyik napot jeleníti meg a költemény?
2. Melyik az a szókép, amelyik mindegyik versszakban megtalálható?
3. Hány magas hangrendű szó van a versben?
4. A mássalhangzók kapcsolódásának melyik két törvénye érvényesül a „Múlttal” szóban?

Megoldás, pontozás:

A szavak beillesztve sorrendben: *nyomában, öccse, vígan, legényesen, gyermek, éjjél*

Ha mind jó: **1 pont**, ha csak egy hiba is van: **0 pont**

1. Szilveszter napját / december 31-ét **1 pont**
2. megszemélyesítés (esetleg: igei metafora) **1 pont**
3. 17 (*esztendő, öccse, jó, fűtyörészve, beéri, öreget, terhet, legényesen, leveszi, pedig, még, gyermek, lépegetnek, éjjél, eljő, kezét, Jövendő*) **1 pont**
4. *Múlttal*: (írásban jelölt) teljes hasonulás és rövidülés A két helyes törvény: **1 pont**

BOLYAI ANYANYELVI CSAPATVERSENY
ORSZÁGOS DÖNTŐ – SZÓBELI (2013. DECEMBER 7.)

8. osztály

Megoldások és pontozási útmutató

1. feladat (2 pont):

Állítsátok párba az ellentétes értelmű szavakat! (A felsorolt 10 szóból 5 párt alkossatok úgy, hogy mindegyik szó csak egy párban szerepeljen!)

morális ↔ jellemtelen
joviális ↔ komor
makrancos ↔ szófogadó
bárdolatlan ↔ kulturált
önzetlen ↔ egoista

Pontozás: Ha minden páros jó, akkor jár a **2 pont**. Egy hibával (tehát ha két páros szavait összekeverik, azaz marad három jó páros) **1 pont** jár. Minden más esetben **0 pont**.

2. feladat (5 pont):

Sárhelyi Erika *Téli hajnal* című versét idéztük, de néhány szavát nektek kell beilleszteni a megfelelő helyre. Egészítsétek ki a verset a dőlt betűs szavakkal, majd válaszoljatok a kérdésekre!

Sárhelyi Erika: Téli hajnal

Nem köszönt a tél, csak _____
elterült a kert alvó fái közt.

Mint _____, ki _____ nem
akar, hangtalan-szépen beszökött.

Csak a hajnal látta _____,
ruháját a derengés szötte át.
S ahogy a reggel ráköszönt,
fénybe _____ hófehér _____.

csókolta
zavarni
haját
jöttét
vendég
némán

1. Milyen a versszakok rímelése?
2. A mássalhangzók kapcsolódásának melyik törvénye érvényesül a „közt” szóban?
3. Határozzátok meg a lehető legpontosabban a következő szavak szófaját!
a) *alvó*   b) *közt*

Megoldás, pontozás:

A szavak beillesztve sorrendben: *némán, vendég, zavarni, jöttét, csókolta, haját*
Ha mind jó: **1 pont**, ha csak egy hiba is van: **0 pont**

1. félrím   **1 pont**
2. *közt*: zöngéesség szerinti részleges hasonulás *vagy* részleges hasonulás   **1 pont**
3. *alvó*: folyamatos melléknévi igenév   **1 pont**
közt: névutó   **1 pont**